

Setomaa

SETO RAHVARÕIVAMEISTRID

2018

MAAELUMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

SISSEJUHATUS

Setomaal on käsitöö alati au sees olnud, sest kõik eluks vajalik on tulnud ise teha. Käsitöö on olnud kõikjal meie ümber, hõlmates nii rõivastuse kui ka hooned, tarbeesemed, kodutekstiilid jms.

Kõige enam on käsitöö tänapäeval näha rahvarõivastena. Kui mujal Eestis kadus rahvarõivaste kandmine juba ammu (v.a Kihnu saarel), siis Setomaal kantakse rahvariideid piduriidena tänini. Palju naisi ja mehi laulab leelokoorides, paljud tantsivad tantsurühmades – nad kõik kannavad esinemistel ja teistelgi pidulikel puhkudel rahvarõivaid. Seto rõiva panevad sageli ja hea meelega selga ka Setomaa poliitikud, ettevõtjad ja teised aktiivsed kogukonna liikmed. Kui nõukogude ajal kippus rahvarõivaste kandmine hääbuma, siis alates Setomaa ärkamisajast 1980. aastate lõpust on seto rõivad taas üha enam au sees.

Kõik seto rahvarõivakomplekti kuuluvad esemed valmivad tänapäeval nagu vanastigi ainult käsitööna, v.a naiste põll ja naiste ja meeste jalatsid. Poes ei müüda linikuotsi ega hamekirju, ei püksiriie ega hõbesõlge. Seetõttu on seto rahvarõivas töömahukas ja kallid, seda enam, et oskajad meistreid on vähe. Kangaspuudel tuleb kududa nii naiste- kui ka meeste hamed koos kirjadega, samuti liniku- ja püksiriie. Ka seto naise tunnuslikke hõbeehteid ei saa osta poest, vaid tuleb lasta teha õppinud hõbeseppadel.

Õnneks on Setomaal veel inimesi, kes valdavad setode kaunist ja peent käsitöökunsti. On peresid, kus käsitööoskus antakse edasi põlvest põlve, emalt tütrele (või isalt pojale), mõnda oskust õpetatakse koolides, kuid õnneks tegutseb Setomaal ka mitu käsitööga tegelevat ühingut, kus koos käies õpitakse üksteiselt ja ka kogenud meistritelt meilt ja mujalt. Väärt varakambrid, kus uurida esiemade kaunist käsitööd, on Obinitsa muuseumi ja Värskas asuva Seto talumuuseumi tekstiilikogud.

2006. aastal asutati käsitööliste katusorganisatsioon MTÜ Seto Käsitüü Kogo. Selle eesmärk on hoida alal seto käsitöötraditsiooni järjepidevust ja soodustada käsitööalast ettevõtlust. Nende tosina aasta jooksul on kogo korraldanud arvukalt koolitusi eri käsitöövaldkondades, nt

tekstiil, puitarhitektuur, saviehitus ja toit. Eriti pikad ja põhjalikud on olnud rahvarõivameistri koolitused, kus iga osaleja õppis tegema kõiki rahvarõiva komplekti osi ning kasutama võimalikult erinevaid tehnikaid. Erinevate vanade, sh unustatud käsitöövõtete ja -tehnikate taastamine ja edasiõpetamine on kindlasti olnud Seto Käsitüü Kogo üks olulisi töövõite. Üks selliseid käibelt kadunud oskusi on olnud niplispits.

Aga nagu ikka elus, kehtib ka Setomaal ütlemine, et iga kingsepp jäägu oma liistude juurde. Ning ehkki Setomaal on ka neid üksikuid meistreid, kes peaaegu kogu rahvarõivakomplekti ise valmis oskavad teha, on igal käsitöölisel mõistlikum keskenduda oma põhioskusele. Üks koob hamekanga, teine vöö, kolmas põimib peavöö, neljas õmbleb kokku kitasniku ja liniku, viies heegeldab värvilise pitsi rea, kuues koob kindad ja seitsmes *kapuda*. Sedalaadi koostöö toimib seto rahvarõivameistrite seas hästi ja tulemuseks on kena, *kimmäs* ja korralik rahvarõivas, mida võib uhkusega kanda nii president kui ka naabrinaine.

Siinses kataloogis on esitletud 15 seto käsitöömeistrit, kes valmistavad seto naise ja mehe rahvarõivakomplekti kuuluvaid esemeid. Igaühel neist on oma lugu, kuidas ja miks nad käsitöö juurde jõudsid. Mõnel oli juba sündides õmblusnõel käes, teine avastas oma ande ja kire alles täiskasvanuna, kuid kõiki neid seob oskus teha seto peent ja nõutud käsitööd.

Kataloog on valminud Setomaa arenguprogrammi toel.

MTÜ Seto Käsitüü Kogo
Obinitsa, Setomaa vald, Võru maakond 65301
kogo@setomaa.ee
www.kogo.seto.ee
Käsitöö infotuba: Pikk 12, Värskas, SETOMAA

EVAR RIITSAAR

Juba lapsena sööbis kõrvu Obinita vanaema Jefimia ja Uusvada vanaema Natalia hõbeehete helin. Noore kunstnikuna Tallinnas kunsti õppides hakkasin ehteid maalima. Mäletan, et Helbi koori memmed vaatasid mu maale ja õpetasid, kuidas on seto ehteid õige kujutada. Kui naasesin kodukülla Obinita, selgus, et nõudlus traditsiooniliste seto hõbeehete järgi on suur. Oli ju neid rasketel aegadel müüdnud või olid need kaotsi läinud. Või on mõnest perest tulnud palju sõlekandjaid, seto kultuuri hoidjaid. Aga iga rahvarõiva kandja teab, et eheteta jääb rõivakomplekt poollikuks.

Suur sõlg oma salapäras ja maagias on paelunud põlvkondade kaupa inimesi. Nii järgnesingi ehtemeistri kutsele. Õppisin Kunstiakadeemias hõbeehete valmistamise tehnoloogiat ning otsisin võtteid ja vahendeid seto suursõle valmistamiseks. Kuhikuks vormimise ja mustrite graveerimise vahele jäi veel palju töötunde. Ajapikku kujunesid mul omad töövõtted ja traditsioonilistele mustrikaanoneile lisandus uusi märke. Olen arvestanud iga tellija isikut ning erisoove. Loomult on kõik minu valmistatud sõled seto ehtekaani järgi loodud autoriehted.

Peale sõlgede valmistan müntide, hõbelehtede ja krõllidega keesid, mis sobivad seto vanemat tüüpi, valge rõivakomplekti juurde. Minu käe all valmivad ka kodarrahad, keerubid, ristid, südamed ning sergad ehk kõrvarõngad.

Seto Ateljee Galerii MTÜ
evar.riitsaar@gmail.com
Tel +372 5117 361
Obinita /SETOMAA

ÜLLE KAUKSI

Elasin lapsepõlves Võrumaal Rõuge kihelkonnas. Minu Setomaal üles kasvanud vanaema Alice oli surnud pool aastat enne minu sündimist. Olen kandnud lapsepõlves tema kootud sukmanikangast kelgupükse. Käsitööarmastuse ja väärtustamise sain kaasa vanaema Elisabethilt. Algklassides õmblesin nukkudele, põhikoolis endale, oma sõbrannadele ja vanaema sõbrannadele; neile viimastele põhiliselt põlli. Ülikooli ajal valmistasin rahvarõivaraamatu järgi rõivad endale ning paljudele lauluansambli kaaslastele.

Kui asusin 2003. aastal elama Obinitša, veetsin kaks korda kaks aastat pikkadel ja põhjalikel käsitöökoolitustel. Õppisin kõiki tehnikaid, kuid vajasin sellist, mis jätaks mulle aega järgida kirjanikukutsumust. Leidsin tee pakutrüki juurde läbi soome-ugri rahvaste. Juhtumisi kuulutati 2009. aastal Võrus välja pakutrükikursus. Nii me Evariga pakutrüki juurde jõudsimegi: tema graveerib trükipakud, mina olen põhiline trükkija.

Valmistan seto rõivaste juurde kuuluvaid siide (vaniku ning helmise külge seotavad siidlindid) pakutrükitehnikas ning olen sel alal ka „Seto Kimmäs, sjooaignõ“ märgi kandja. Minu valmistatud siide on tellitud ka muude Eesti rõivaste, näiteks tanude, pottmütside ja pärgade kaunistamiseks. Lisaks valmistan pakutrükitehnikas pearätikuid, mis sobivad seto rõivaste juurde ning pühaselinikuid, samuti kotte, padjapüüre jms.

Pakume ka õpitubasid, kus saab trükkida kottidele, padjapüüridele, T-särkidele, linikutele jne. Valida on ligi 300 eri mustriga trükipaku vahel.

Mul on hea meel, et ühelt poolt leidsin endale sobiva käsitööala, et järgida loomise kutsumust, teiselt poolt elustasime kaasaga ühe unustusse vajunud käsitöötehnika.

Seto Ateljee Galerii MTÜ
kauksiylle@gmail.com
Tel +372 5656 9079
Obinitša / SETOMAA

Seto Rõivakoda OÜ
margit@setomaa.ee
Tel+372 555 67 577
Lindsi / SETOMAA

MARGIT MEHILANE

Mäletan ennast päris väikse tüdrukuna Lindsi külas vana-ema Kati juures taluõues jooksmas. Kirkana on mällu jäänud rahvarõivad: kui eriline ja väarikas nägi välja seto rõivaid ja ehteid kandev tädi Veera, kui ta kooriga laulma läks.

Mu kooli- ja eluteetee viis pääliina: õppima ja tööle. Ammutasin kogemusi suurettevõtetes ja kogusin kõrvalt koolitarkusi.

Poja sünniga suurenes igatsus ja soov töötada ja elada oma kodukohas. Külastades Seto Kuningriiki 2006. aastal jäi silma, et seto rõivad on söötis maa: noorpõlvest mälus olevad pildid ei läinud kokku nähtud tegelikkusega. Kuhu oli jäänud setode peen käsitöö ja väljapeetud rõivastumine? Esimese *hammõ* õmblesingi seto liikumise algatajale, mitmekordsele ülemsootskale Hõrna Aarele, esimese *laja säläga särgi* valmistasin naaberküla mehele, ettevõtja Timmo Margusele. Nii see läks. Sellest ajast peale on ikka mu töölaua mõni *laja säläga särk* meeste või villasärk naistele, uus põll koorikaaslastele sünnipäevaks, naiste või meeste *hamõh*. Igaks kevadeks valmib ka rahvuslikel ainetel linane lasterõivaste kollektsioon. Valmistame ka rahvuslikel ainetel rõivaid laulukooridele ja tantsurühmadele.

Tee rahvarõivaste valmistajana on olnud pikk ja pühendumist nõudev. Olen uurinud vanu esemeid, palju on tulnud ise leiutada ja katsetada. Aga nüüd on kuningriigipäeval hea ringi vaadata. Meist kõneldakse taas kui peenelt rõivil kuningarahvast. On olnud suur au riietada Eesti Vabariigi aastapäeva vastuvõtuks Eesti presidenti Kersti Kaljulaidi ja tema seto juurtega abikaasat Georgi-René Maksimovskit.

Iga tellimus on au ja väljakutse. Elada oma vanavane-mate talus ning jätkata suguvõsa traditsiooni – valmistada seto rõivaid, – see ongi täitunud unistus.

MARET VABARNA

Otsides, meenutades midagi, rändavad mõtted tihtilugu lapsepõlve. Eriliselt on meeles, et iga kord, kui tädi linnast maale tuli, algas kapi juures sahmimine ja toanurkades tuulamine. Kotipõhjast otsiti välja veel viimasedki lõngad, et vaadata, kas ülevärvimine asja parandab. Ema näitas ette suuremad ja väksemad vaibad, mis ta oli kudunud, tädi jagas heldelt kõigile heegeldatud linikuid, sokke, pitsilisi sõrmikuid.

Nipet-näpet näputööd tegin minagi lapsest peale. Rahvariiete valmistamise juurde jõudsin puhtalt vajadusest: juba kolmkümmend aastat tagasi hakkasin laulma leelokooris „Kuldatsäuk“ ning oli vaja endale rõivad teha. Mäletan väga hästi, kuidas ma uurisin ja vaatasin ema sukmanni ja hamet, mõtlesin, kuidas need kandid ja liistud on pandud ja miks õmblused on nii tihedad ja kõverad. Endale tegin tookord vajalikud rahvariided valmis, kuid sain ka aru, et oli aeg midagi juurde õppida.

Koolid ja koolitused on aidanud mind nii palju, et seto naise ja mehe rõivad teen otsast lõpuni valmis, välja arvatud meeste villasärk ja naise peavöö.

FIE Maret Vabarna
Värskas käsitööselts Kirävüü
maret.vabarna@gmail.com
Tel +372 5380 7655
Värskas / SETOMAA

MARJE LINNUS

Seto käsitöö juurde jõudsin siis, kui hakkasin tantsima Värskas rahvatantsurühmas „Lustiline“.

Tarvis oli teha vanemasse, valgesse rahvarõivakomplekti kuuluvad hame ja puusapõll.

Uurisin tikandiraamatust mustreid ja sain teada, et hamekirjad on tikitud eelpistes, kuigi teistel kaaslastel olid tikandid kastpistes. Õppisin eelpistet ja rõivad said valmis.

Võimaluse teha endale nn õige *hamõh* andis Seto käsitöömeistri koolituse läbimine ja õppimine Röpina Aianduskooli tekstiilitöö erialal. Kooli lõputööks kudusin linase kanga, tikkisin eelpistetikandis punased kirjad, valmistasin niplispitsi ja õmblesin hame kokku. Sellest ajast alates olen valmistanud esemeid ka teistele.

Värskas käsitööselts Kirävüü
mlinnus@gmail.com
Tel +372 5650 8029
Velna / SETOMAA

VIIRE VIINAK

Mäletan end käsitööga seotuna juba varasest lapsepõlvest. Juba karjas käies oli alati korvike kaasas ja heegeldasin linase niidiga motiividest laudlina. Minu ema oli suur käsitöötegija, ta kudus kangaid nii enda perele kui ka võõrastele. Olin alati emal abiks vöö ülesvedamisel, kuid siis mind vöökudumine ei huvitanud.

Minu vöökudumised said alguse koos Kirävüü seltsiga, kus mu esimene õpetaja oli Hirsiku Veera. Nüüdseks olen kudunud väga palju vöid. Oskan ka heegeldada, kududa ja tikkida. Kanga-kudumise suureks õpetajaks pean ma Kõivo Annet. Olen kudunud suurrätte ja püksiriiet.

Värska käsitööselts Kirävüü
Tel +372 5380 8211
Värska / SETOMAA

SIRJE OTS

Olen pärit Setomaalt Tiirhanna külast. Suureks saades tulin Tartusse õppima ja sellest saadik elan Tartumaal.

Näputööd on meie kodus alati tehtud. Kui 2003. aastal alustas ERM-is rahvarõivaste valmistamise kursus, panin ka end kirja. Olin ikka vaadanud ja imetlenud vanaema tehtud seto rõivaid. Kuid toona oli mul seto rõivaste vastu nii suur aukartus, et ei julgenud arvata, et saan nende tegemisega hakkama. Hakkasin õppima Äksi rahvarõivaste valmistamist, kuna laulsin seelses naiskooris. Kui kahe aasta pärast uus kursus alustas, võtsin julguse kokku ja hakkasin tegema seto rõivaid. Enne seda võtsin ette käigu Petserisse vanaema hauale, et tuge otsida. Raske oli, aga nelja ja poole aasta pärast sain valmis seto naise, mehe ja lapse täiskomplekti.

2009. aastal sooritasin kutseeksami ja sain rahvakunsti- ja käsitöömeistri tunnistuse. Veel olen läbinud Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia täiendõppeprogrammi seto rahvusliku tekstiili alal ja seto rahvarõivaste valmistamise kursuse. Õppisime valmistama niplispitsi ja värvilist heegelpitsi, võid ja paelu, harjutasime silmuskudumist, kangakudumist ja tikkimist ning õppisime tundma kohalikku tekstiilipärandit.

Olen üles kirjutanud palju oma suguvõsa kinda-, vöö- ja pitsimustreid ja neid järgi teinud. Enamik minu suguvõsa mehi ja ka paljud naised on saanud endale seto rõivad selga. Kui tervist ja jõudu jätkub, teen rõõmuga ka teistele huvilistele.

sirjeots3@hotmail.ee

Tel +372 5340 6097

Ülenurme / TARTUMAA

TATJANA SMORODINA

Olen tulnud Setomaale Eesti teisest otsast – Narvast. Käsitöö on mind köitnud juba väiksest saadik. Mu vanaema õpetas mind kuduma ja heegeldama, hiljem lisandusid teised tehnikad.

Värskasse elama asudes avastasin tänu Ulve Kangrole seto värvilise pitsi. Olen pikki aastaid heegeldanud erinevaid mustreid. Pärast rahva-rõivameistri koolitust olen hakanud tegema erinevaid vöösid: kõlavöösid ja kirivöösid.

Olen tellimusel valmistanud rohkesti peavöid ja tikkinud puusapõlli, hamekäiseid ja kumakut.

Värskas käsitööselts Kirävüü
tatjana.smorodina@mail.ee
Tel +372 5344 4279
Säpina / SETOMAA

NIINA TAMM

30 aastat tagasi ostsime Setomaale ühe vana majakese, mille küünist avastasime kanagasteljed. Puhastasime ära, panime kokku ja olidki imekombel töökõlbulikud. Õige pea oli esimene vaipki valmis kootud. Vaevalt oleksin ma korteris sellega kunagi tegelema hakanud, kuigi käsitööd on mulle alati meeldinud teha.

Minu vanaema Maria oli suur kangakuduja. Mul on meeles, et väga tihti oli tal mingi kangas üleval, enamasti põrandavaibad, villane tekikangas või käterätid. Seto rahvariided olid olemas, aga neid juurde enam ei kootud. Ka minu ema Kõivo Anne on kogu elu midagi kudunud. Kui ma väike olin, siis olid telgedel ikka kas põrandavaibad, villased tekid või käterätid, aga mitte seto rahvariidekangas. Siis olid Setomaal veel igas talus kangasteljed, talviti käisid külanaised neid üksteise pool vaatamas. Siis tuli aeg, kui enamikes taludes jäidki need kuhugi kuurinurka seisma.

Ühtäkki tuli pööre: avastati, et polegi enam kudujaid, kes oskaks seto *hamme* käiseid kududa ja kirju korjata. Aga ilusaid riideid oli vaja, sest setod olid hakanud jälle ennast väärtustama ja ka muu maailm neid hindama. Minu ema oli üks väheseid, kes veel oskas. Tema juhendamisel kodus iga „Kuldatsäuga“ laulja endale ühe hame. See oli justkui seeme, millest sai alguse tahtmine ikka uusi ja uusi mustreid välja mõelda ja näha, millised nad kangas välja tulevad. Praeguseks olen kudunud kümneid mustreid. Peamiselt koongi seto naiste hamesid ja linikuotsi. Vaheldust toob värviteraapia – kaltsuvaibad.

Aga kui ma vaatan neid sada ja rohkem aastaid vanu mustreid ja käsitööd, ei suuda ma ära imestada ja imet-leda, kui ilusat käsitööd seto naised tegid: milline ilumeel ja töökus ning kust küll see aeg leiti...

Värskas käsitööselts Kirävüü
niina.tamm@mail.ee
Tel +372 5562 4060
Popovitsa / SETOMAA

Värskas käsitööselts Kirävüü
jane.vabarna@gmail.com
Tel +372 528 4390
Värskas / SETOMAA

JANE VABARNA

Mäletan lapsepõlvest, kuidas vanaema karjaköögis kangastelgedel villaseid tugitoolikatteid kudus. Ikka tahtsin neid ilusaid seto mustreid käega katsuda. Vanaema kootud peene must-riga hamekäised on kõige väärtuslikum ese minu riidekapis. Vanaema telgedel koob nüüd ema, mustrid on sama peened ja kangad sama ilusad.

Huvi käsitöö vastu tõi mind Värskas käsitööseltsi Kirävüü, kogenud käsitöömeistrite sekka. Kangastelgedel saab kududa kaltsuvaipu, päeva- tekke, suurrätte, hame- ja kaad-sakangast jne, õppida vokiga ketrama, kirivööd kuduma ja ümarvööd heegeldama. Korraga kootakse mitmetel telgedel: kes koob kaltsuvaipa, kes hamekäiseid, kes suurrätti või päeva-tekki. Lisaks käsitööoskustele annavad Kirävüü naised – seto kultuuri kandjad – edasi teadmisi leelost, toiduvalmistamisest jne.

Kord, kui jälle kokku saime ja mina telgede taga suurrätti kudusin, tulid jutuks vanad pulma-kombed. Meenutati aegu, kui kosjas käidi ja kellel millised pulmad olid, kui suur veimevakk oli ja kes kuipalju käsitööd tegi. Igaühel oli oma lugu rääkida. Kui kosjad vastu võeti, sidus tulevane mõrsja kosjaviina ümber heegeldatud ümarvöö, see sai peigmehele. Pulmades jagati veimevakast mõrsja tehtud käsitööd. Veimed ehk *puutõ* seoti kinni heegeldatud ümarvööga, mille otsi kaunistasid tutid.

Ümarvööde heegeldamine tuletab mulle alati neid jutuajamisi meelde ja aitab alles hoida üht osa esivanemate käsitööst.

ANNA KÕIVO

*Edo mino imekeista,
mara mino maamakõista.
Lasõ-s ta latsõl laisõlda,
tütrel olla ilma tööлта,
kaput ol kuta kara man,
pitsi piinu heegeldada.*

Kui mina noor olin, siis olid teised ajad ja teised kombes kui praegu. Kui tüdruk läks mehele, siis pidi kirst olema täis kõiksugu käsitööd, mida pulmade ajal mehe sugulastele kingiti.

Minu ema oli väga hea käsitöötegija. Ta õpetas mullegi kõike, mida oskas: kinda kudumist, vöö kudumist, heegeldamist ja kangaspuudega töötamist. Sõja ajal polnud poest midagi saada ja kõik riided tuli ise valmistada.

Nüüdsel ajal tehakse käsitööd rohkem hobi korras. Mõnele meeldib kanda oma tehtut seljas ja tunda rõõmu ainulaadsest esemest. Praegu on seto rahvariided väga hinnatud ja moes. Kuid poest neid ei saa: ei saa seto hamet selga, peavööd pähe ega kirivööd vööle. Olen oma elu jooksul õpetanud paljusid kirju korjama ja vööd kuduma. Omale olen palju vööd kudunud ja tean hinnata, kui raske ja aeganõudev töö see on. Täna päeval meeldib mulle kõige rohkem vaadata looduses lilli ja lehti ning kududa need hamekangasse kirjaks. Niisamuti kudusid hamesid ka meie esiemad, igäüks oma moodi loominguline olles.

Värska käsitööselts Kirävüü
Tel +372 5557 3846
Värska / SETOMAA

GALINA LIIVAGO

Olen sündinud Setomaal, Tsätski nulga Jastrova külas. Minu vanaema oli suur käsitöötegija. Tema niisama logelemist ei sallinud ja pani mindki üsna noores eas käsitööd tegema, hiljem ka armastama. Mulle väga meeldis vanaema õmblusmasin. Eriti kui ta õmbles ja mina teisel pool kangast kinni hoidsin ja tirisin. Arvasin, et nii saab kiiremini. Muidugi murdus masina nõel ja mina sain sugeda.

Küll oli hea käsitöötunnis juba kõike osata ja vahel ka teisi aidata.

Olen õppinud individuaalõmblust ja töötanud ateljees rätsepana. Lõpetasin Räpinas tekstiili- ja Olustveres kangakudumise kursuse. Kõige raskem oli ära õppida naiste hamekirjade korjamist. Esimesi hamekäiseid kudusin kaks kuud. Tulemus oli rahulolu pakkuv ja kaunis.

Olen alati arvanud, et kõige suuremaks edasiviivaks jõuks on uudishimu, tahtmine teada, kuidas miski ese tehtud on.

Tänapäevaks on õmblemisest saanud kohustus, kudumisest stressimaandaja ja tikkimisest võlumaailm, kuhu harva jõuab. Heegeldamine on hea kiire moodus midagi uut proovida. Kangakudumine kõige aeganõudvam ja huvitavam. Hea raamat kaalub aga kõik muu üles.

Värska käsitööselts Kirävüü
galina.liivago@mail.ee
Tel +372 556 41705
Mikitamäe / SETOMAA

INGRIT KALA

Mälestused ei ole nagu hoidised, mis purki panduna säilitavad sahvris oma hea maitse. Mälestused muutuvad ajas ja iga kord kui meenutame midagi, võime leida uusi nüansse. Meenutan tihti oma käsitöölembese vanaema ja tädi tegemisi: vestlusi klientidega, kanga imetlemist, mõõduvõtmist, lõigete konstrueerimist ning kleidiproove.

Käsitöö tegemine ei olnud kindlasti see, millest lapsena või noorena unistasin. Aga vahel juhtub, et maailm naerab su plaanide üle. Murdepunktiks võin lugeda päranduseks saadud vanaisa talu aknaprakku pistetud seto naise pealiniku otsa leidmist. Suusa- ja rattarajad on endiselt kutsuvad, kuid setoks olemine ja seto rahvariiete kandmine, rõivaste tunnetamine ja valmistamine on kusagil veelgi sügavamal hinges.

Olen erinevatelt meistritelt aastate jooksul õppinud selgeks palju käsitöötehnikaid. Nüüdseks suudan valmistada paljusid seto rõivakomplekti kuuluvaid esemeid. Olen teinud rahvarõivaid peamiselt oma perele, aga ka mitmeid tellimustöid. Käsitööarmastajana olen ise suur käsitööesemete kandja, ostja ja tellija. Kanname oma suure perega seto rahvarõivaid uhkusega ja pidevalt on vaja kasvavatele lastele uut hamet või kitasnikku ning muidugi endale uut põlle.

Hetkel tegelen sellega, et kogukonnas käsitöövaldkond areneks. Küllap tuleb ka aeg, mil saan ise rohkem keskenduda praktilisele käsitööle. Unistused on selleks, et neid täide viia!

Värskas käsitööselts Kirävüü
ingrit@setomaa.ee
Tel +372 512 0659
Värskas / SETOMAA

KÜLLI JACOBSON

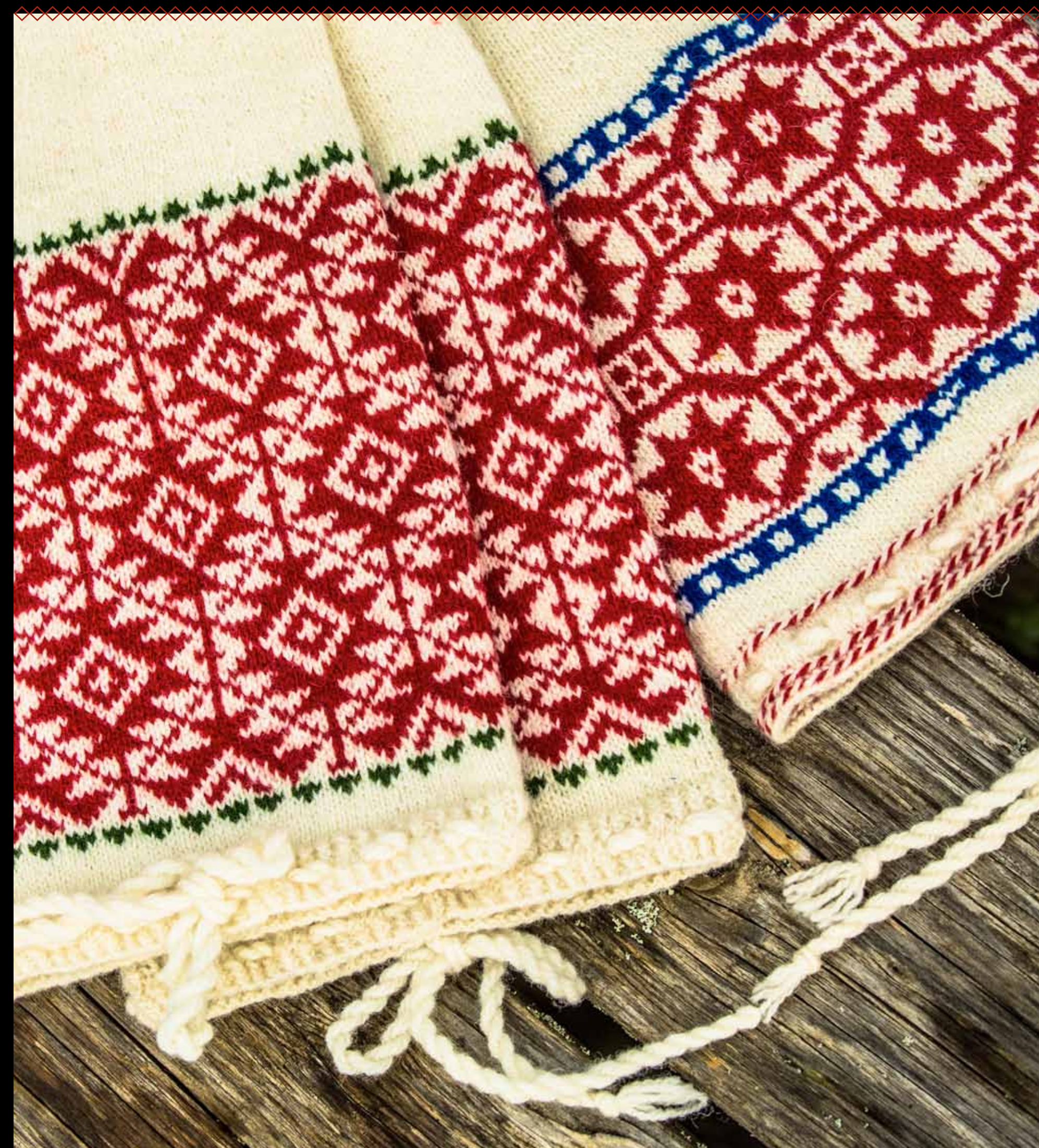
Mis võib olla veel parem sellest kui istuda oma hubase kodu mõnusal diivanil või siis koduaia õitseva paradiisi rüpes ja kududa? Minu jaoks on raske leida sellele võrdväärset naudingut. Tõsi, siiski kõige vahvam on teha käsitööd koos sõpradega.

Kudumine on minu kirg ja vanad eesti kirimustrid on see kood, mida igapäevaselt mõnuga loon. Need peened vardad ja lõng ning soojad kaunid kirikindad on eestlaste jaoks midagi nii tavalist ja turvalist. Pidin sõitma üle suure mere teisele poole maakera, et tajuda, kui võimsad ja väelised need tegelikult on ja kui imeline on see kunst, mida mina ja nii paljud kudujad siin Maarjamaal valdavad.

Kirikindaid ei saa kududa ühte värvi. Koos kirja sõnumiga on sinna lõimitud ka värvimaagia. Värvid kõnetavad mind. Pooleli oleva töö lõpus hakkavad juba uued mustrid ja värvikombinatsioonid mõtteis kuju võtma, et siis kohe varrastel tegelikkuseks saada. Kagu Kudujad on minu elustiiliettevõtte, mis kindakirju au sees hoides korraldab kirikinnaste kudumist ja müüke, käsitööreise, -näitusi ja -koolitusi. Koome ka seto meeste sukki ning teisi vahvaid ja ainulaadseid kirjatud esemeid.

OÜ Kagu Kudujad
kulli.jacobson@gmail.com
Tel. +372 503 43 86
www.NordicKnitters.com
Veriora / RÄPINA

ANNA KUREMÄGI

*Taha-i ma turult tuudut,
laadolt laisastõ koetut.*

„Meele tull ka vüükudaja,“ – nii hõiskas minu ema õues, kui ma olin sündinud. No vööde kudumiseni läks ikka mitu head aastakümnet, elu tahtis nii. Kudunud olen kõike, mis elus vaja läinud, küll oma perele ja teistelegi, sest nii oli vaja. Lastele sai kootud selga ja jalga kõik, mis vaja, samuti lastelastele.

Poissa kapuda' tulid minu tööks päris juhuslikult. Nimelt kingiti minu lapselapsele kunagi seto sukad, mis minu meelest ei olnud sugugi peen töö. Ütlesin endale, et minu lapselaps ei pea nendes käima ja hakkasin ise kuduma, peenikese lõnga ja peenikeste varrastega. Siis oli vaja kududa *kapuda'* ka teisele lapselapsele, siis juba kingituseks jne. Nõnda nüüd koongi peamiselt seto poiste ja meeste sukki. On saanud harjumuseks, et kui ühte paari koon, siis järgmiseks otsin juba mustrit.

Värska käsitööselts Kirävüü
akuremagi@gmail.com
Tel +372 5344 2175
Velna / SETOMAA

SIGRE ANDRESON

Anu Raud kõneles kunagi ühes loengus, et maailmas on liiga palju masinatel tehtud koledaid asju, mida kergekäeliselt ostetakse ja minema visatakse. Esemeid käsitsi valmistades ja sellesse aega panustades mõeldakse hoolikamalt läbi, et need saaksid kaunid ja kestaksid kaua.

Need mõtted on jäänud mind saatma. Mulle meeldib teha asju käsitsi, päriselt. Enda pikkade käistega hamet hakkasin valmistama kedratud niidist – kudusin telgedel kanga, tikkisin niite lugedes eelpistetikandi, niplasin vahepitsid ja õmblesin hame niidi-nõelaga kokku. Aega kulus palju, väga palju. Loodan hame kunagi oma tütrele või lastelastele pärandada, sest Setomaal on käsitöoesemed au sees. Mulle meeldib, kui inimesed võtavad aega, et ise midagi oma kätega valmis teha ja olen neile selle juures meelsasti abiks.

Olen õppinud erinevatel seto käsitöö kursustel, lõpetanud TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili eriala ja õpin edasi pärandtehnoloogia magistripogrammis, kus minu uurimisvaldkonnaks on seto niplispits. Aastate jooksul kogutud oskusi ja teadmisi püüan edasi anda nii Meremäe Koolis kui ka koolitustel ja peagi valmivas Rikka Ivvani talu käsitöötaires. Olen välja andnud seto meestesuka mustrivihiku, olnud mitmete seto käsitööraamatute (kõlavöö, niplis- ja heegelpits) projektijuhiks ning ellu kutsunud MTÜ Seto Käsitüü Kogo. Lemmiktehnikateks on niplispits, silmuskudumine ja heegeldamine.

Rikka Ivvani talu
rikasivvan@gmail.com
+372 50 71 029
Küllätüvä, SETOMAA

		Anna Kuremägi	Anna Kõivo	Evar Riitsaar	Galina Liivago	Ingrit Kala	Jane Vabarna	Küllli Jacobson	Maret Vabarna	Margit Mehilane	Marje Linnus	Niina Tamm	Sirje Ots	Tatjana Smorodina	Viire Viinak	Ülle Kauksi	Sigre Andreson
Vanik			X		X				X								
Pealiniku kudumine		X	X		X	X				X	X	X					
Pealiniku otste kudumine					X				X	X	X	X	X	X			
Pealiniku otsa värviline heegelpits					X	X	X		X	X	X		X	X			X
Peavöö					X									X			
Helmine					X				X			X				X	
Peasiidid				X	X		X		X	X						X	
Pearätt				X	X	X	X		X	X			X	X		X	
Pikki käüssidega hame kanga kudumine			X		X						X		X	X			X
Pikki käüssidega hame tikandid					X					X	X			X			X
Niplispits											X		X				X
Hamekäiste kudumine			X		X				X			X	X	X			
Hame õmblemine			X		X	X	X		X	X			X				
Rüü/kitasniku/sukmani õmblemine					X	X	X		X	X							
Kirivöö		X	X		X				X				X	X	X		
Puusapõlle tikkimine					X					X	X			X			
Põlle õmblemine		X	X		X	X	X		X	X		X	X	X		X	
Villasärk/Räbik					X					X							
Kaaruspaelast kaunistused					X	X			X	X			X	X			
Kasuka õmblemine																	
Suurrätt/Kõrik		X	X		X	X			X		X		X		X		X
Villased pitsilised sukad		X	X		X			X	X			X	X	X			X
Villased kindad		X	X		X			X	X			X		X	X		X
Pastlad																	
Ehted				X													
Kossad			X							X							

SETO MEESTE RÕIVAD

Hamekanga kudumine
Meeste hame õmblemine
Kaatsakanga kudumine
Kaatsade õmblemine
Poolsärk/Härmak
Lai vöö
Kaabu
Heegelvöö
Kõlavöö
Pudelisuuvöö
Kapuda'
Pastlad
Villased kindad

Anna Kuremägi	Anna Kõivo	Evar Riitsaar	Galina Liivago	Ingrit Kala	Jane Vabarna	Küllli Jacobson	Maret Vabarna	Margit Mehilane	Marje Linnus	Niina Tamm	Sirje Ots	Tatjana Smorodina	Viire Viinak	Ülle Kauksi	Sigre Andreson
							X		X		X	X			
			X	X	X		X	X							
X	X		X	X			X		X		X	X	X		
			X	X	X		X	X							
								X							
	X						X	X							
	X		X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X
			X	X			X	X			X	X			X
		X					X	X		X	X			X	X
X			X			X				X	X	X			X
X	X		X			X	X			X		X	X		X

SETO RAHVARÕIVAMEISTRID / KATALOOG 2018/

Väljaandja: Seto Käsitöö Kogu

Toimetaja: Helen Külvik

Kujundaja: Evelin Urm

Fotod: Gabriela Liivamägi, Sandra Urvak, Raigo Pajula
ja Seto Käsitöö Kogu arhiiv

Väljaandmist toetas:

MAAELUMINISTEERIUM

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

